

HISTORIE A PRAXE UDÍLENÍ PAPEŽSKÉ DISPENZE OD NESVÁTOSTNÉHO MANŽELSTVÍ *IN FAVOREM FIDEI*

Martina Vintrová

V tomto článku chceme stručně představit i mezi kněžími (alespoň podle naší zkušenosti) méně známou praxi církve, a tou je rozloučení nesvátostného manželství ve prospěch víry (*in favorem fidei*) dispensí Svatého otce¹⁰².

Církev vždy hájila nerozlučitelnost manželství a důstojnost manželského svazku, který je v případě manželství pokřtěných povýšen Kristem na svátost. Zároveň ale měla a má na zřeteli duchovní zájem těch, kteří se na ni po svém obrácení na křesťanskou víru nebo po selhání svého nesvátostného manželství obracejí o pomoc.

¹⁰² Zde je třeba učinit terminologickou poznámku. V literatuře i praxi se setkáme s termínem *privilegium petrinum*. Světově uznávaná právnická, dnes kardinál Urbano Navarrete, bývalý rektor *Pontificia Università Gregoriana* a konzultor Kongregace pro disciplínu svátostí však ukazuje nevhodnost tohoto pojmenování, např. už jen z toho důvodu, že se nejedná o privilegium, ale o milost. Srov. U. NAVARRETE, *De termino "privilegium petrinum" non adhibendo*, in *Periodica*, 53 (1964), str. 323-373. Dále se pro rozdělení tipů dispensí užívá buď schema dvojdílné nebo schema trojdílné. V prvně jmenovaném autoři rozlišují dvě skupiny: první jsou případy tzv. *privilegia paulinua*, k nimž počítají jako jeho speciální součást i případy polygamie a pronásledování a věznění, do druhé skupiny pak zařazují případy manželství rozloučeného Svatým otcem. Schema trojdílné rozlišuje mezi pavlovským privilegiem, případy polygamie a pronásledování a věznění (které jsou od něj odlišné) a papežskou dispensí. Existuje také rozdílné používání termínu *favor fidei*. V našem textu se přidržíme rozdělení trojdílného, které užívají poslední platné Normy z r. 2001, které tři výše zmíněné formy dispense od platného nesvátostného manželství zahrnují pod *potestas Ecclesiae solvendi matrimonii in favorem fidei*. Srov. B. UGGÉ, *Scioglimento del matrimonio non sacramentale: questione terminologica*, in *Quaderni di diritto ecclesiale*, 22 (2009), p. 38-54.

Z učení a staleté praxe církve víme, že pouze manželství svátostné a dokonané, to znamená platné manželství mezi dvěma pokřtěnými, které bylo dovršeno manželským stykem¹⁰³, je absolutně nerozlučitelné, to znamená, že ho nemůže rozloučit žádná lidská autorita, ani vůle manželů. Všechna ostatní manželství, to znamená manželství dvou nepokřtěných lidí, manželství pokřtěného s nepokřtěnou osobou a nekonzumované manželství dvou pokřtěných lidí, může kompetentní autorita (ne však manželé sami ze své vůle) za určitých podmínek a z určitých důvodů rozloučit, přičemž oba manželé mají poté právo na uzavření nového sňatku¹⁰⁴. K tomuto poznání církve dospívala postupně a nutno říci, že vyčerpávající vysvětlení této skutečnosti na teologii stále čeká¹⁰⁵.

Je příznačné, že církev dospěla k tomuto poznání při řešení pastoračních problémů. Motivem pro řešení manželské situace je *salus animarum*, spása duší, která je zároveň univerzální normou pro jakýkoliv úkon posvátné moci konané v Církvi a cílem, ke kterému směřují všechny církevní předpisy¹⁰⁶.

¹⁰³ V kanonickém slova smyslu, to znamená *humano modo*.

¹⁰⁴ Pro upřesnění terminologie uvádíme, že termín svátostné manželství se týká platného manželství mezi dvěma pokřtěnými osobami. Ostatní platná manželství jsou nesvátostná.

¹⁰⁵ Srov. D. GARCÍA HERVÁS, *La disolución del matrimonio a favor de la fe*, in *Revista Española de Derecho Canónico*, 64 (2007), str. 235.

¹⁰⁶ Více k pojmu *salus animarum* v kanonickém řádu viz M.E. CASELLATI ALBERTI, *Note*

Již prvotní církev musela řešit problém manželství, ve kterém se ke křesťanství obrátil jen jeden z manželů. Sv. Pavel ve známém textu 1 Kor 7,10-16 hájí platnost takového manželství a říká, že pouze v případě, že z manželství odejde nepokřtěná strana, nebo chce sice s pokřtěnou stranou žít, ale takovým způsobem, který ohrožuje křesťanský život manžela nebo dětí (*contumelia Creatoris*), není pokřtěný manžel vázán. Může odejít a uzavřít nový sňatek. Tento teologický závěr byl učiněn po staletích zkoumání (někteří Otcové a teologové zastávali názor, že pokřtěný manžel může sice z výše uvedených důvodů odejít, ale nemůže uzavřít nový sňatek), vycházející především ze spisů církevního otce známého pod jménem Ambrosiaster¹⁰⁷ a nachází ve 12. stol. svůj vrchol v Dekretaliích papeže Innocence III *Quanto te magis* a *Gaudeamus in Domino*, které řeší poslední nevyjasněné otázky a pochybnosti, ať doktrinální či disciplinární praxe, která je známá pod termínem *privilegium paulinum*¹⁰⁸.

sulla salus animarum come fine della norma giuridica, in *La Norma en el Derecho canonico. Actas del III Congreso internacional de derecho canonico. Pamplona, 10-15 de octubre de 1976*, str. 690.

¹⁰⁷ O jeho osobě a díle se lze dočíst např. v disertační práci obhájené na Pontificio Atheneo Antonianum C. MARTINI, *Ambrosiaster. De auctore, operibus, theologia*, Roma 1944.

¹⁰⁸ V 19. stol. přišli někteří kanonisté a teologové s tvrzením, že *privilegium paulinum* není možné použít v případě osob pokřtěných mimo katolickou církev. Praxe Svatého stolce však takovému tvrzení odporovala a podle posledních norem je jasné, že pro platnou aplikaci *privilegia paulina* se žádá pouze platný křest, bez ohledu na příslušnost k církevnímu společenství. Srov. G. ARENDT, *La tradizione cattolica in favore del privilegio paolino*, in *Gregorianum* IV (1923), str. 244-248; CIC-1983, can. 1143, §1; P. MONETA, *Il privilegio paolino*, in BONNET P.A., GULLO C. (curr.), *Diritto matrimoniale canonico. Vol. III. La forma, gli effetti, la separazione, la convalida*, (Studi giuridici, 63), Città del Vaticano 2005, str. 428-430.

V 16. stol. se v souvislosti s rozvojem misí objevila nová potřeba, totiž vyřešit polygamní svazky či situaci rozvedených neofitů, a také nutnost řešit situaci otroků odvedených z Afriky, jejichž přirozeně platná manželství byla násilně roztržena. Stále se jednalo o manželství dvou nepokřtěných osob. Jejich situaci nebylo možno řešit aplikací pavlovského privilegia (protože nepokřtěný manžel neodešel ani nechtěl žít s pokřtěným způsobem hrubě protiřesťanským). Odpovědi na tuto situaci jsou tři Apoštolské konstituce: *Altitudo* Pavla III. Z 1. června 1537, *Romani Pontificis* sv. Pia V. z 2. srpna 1571 a *Populis* Řehoře XIII. z 25. ledna 1585. Platnost zmíněných dokumentů se vstahovala na předem určené misijní oblasti (Východní a Západní Indie, Angola, Etiopie, Brazílie apod.). Kodifikace v r. 1917 rozšířila jejich ustanovení na celou církev. V současném kodexu je nalezneme v kánonech 1148 (polygamie) a 1149 (nemožnost obnovit manželské soužití z důvodu pronásledování a zajetí).

Papežové udělili během historie dispens od manželství také v případech, které nespádaly ani pod jednu z předešlých kategorií. Nejznámější z nich je tzv. *Causa Florentina* z r. 1727, ve které se jednalo o rozloučení manželství dvou Židů. Na počátku 20. stol. se pak opět objevuje nová situace - smíšená manželství, v nichž jedna strana byla nepokřtěná a druhá pokřtěná v nekatolickém společenství. Dříve se na tato manželství vztahovala překážka *disparitas cultus*, kterou ale CIC 1917 omezil pouze na členy katolické církve (předtím byla také manželství pokřtěných nekatolíků pro tuto překážku neplatná, poté je ale církev

uznávala za platné¹⁰⁹). Jsou také stále častější sňatky katolíků s nepokřtěnými, uzavřené s dispensí od překážky *disparitas cultus*, které někdy končí rozvodem a novým sňatkem. Narůstá praxe dispensí od těchto manželství z důvodů *favor fidei* a je potřeba vnést do této praxe určitý řád.

První instrukce nazvaná *Norme pro conficiendo processu in casibus solutionis vinculi matrimonialis in favorem fidei per supremam Summi Pontificis auctoritatem* byla publikována dne 1. května 1934. Stanoví postup při rozvázání nesvátoštného manželství mezi nekatolíky, z nichž alespoň jeden není pokřtěn. Tato manželství mohou být rozvázána Svatým otcem *in favorem fidei* po předchozím prozkoumání kauzy Svatým Oficiem jako kompetentním dikasteriem. Určuje dvě podmínky pro platnost dispense a dvě další pro její dovolenost. K platnosti je nutná neexistence křtu alespoň jednoho z manželů po celou dobu manželského soužití a nekonsumace manželství v případě přijetí křtu nepokřtěné strany¹¹⁰. Další podmínky jsou pouze k dovolenosti a jsou dispensovatelné: nemožnost obnovit manželské soužití a neexistence nebezpečí pohoršení okolí při udělení dispense. Instrukce byla nicméně

držena v tajnosti a obdrželi ji pouze biskupové jako interní normu pro církevní soudy. Důvodem byla obava, aby pro špatné pochopení nevznikl názor, že «*Ecclesia impio divortiorum usui sua praxi faveat*»¹¹¹. Z textu instrukce vyplývá, že jediným tipem manželství, které nemůže být rozloučeno mocí Svatého otce, je manželství svátoštné a konzumované (*rato et consumato*). Tím se otevírá možnost pro budoucí dispense od manželství katolíků s nepokřtěnými a manželství dvou nepokřtěných, kdy se u žadatele nevyžaduje konverze ke křesťanství¹¹².

Praxe rozloučení nesvátoštných manželství se rozvíjela a případy dispensí stále více překračovaly ustanovení Instrukce z r. 1934. V r. 1948 byla kladně vyřízena žádost anglikánského křesťana, který chtěl uzavřít manželství s katolickou stranou, avšak nechtěl konvertovat ke katolicismu. V r. 1947 bylo poprvé rozloučeno manželství katolíka s nepokřtěnou stranou, uzavřené s dispensí *disparitas cultus*. Katolickému žadateli byla dána dispens, aby mohl uzavřít druhé manželství s katolickou (tento případ je znám jako *Fresno Case* podle diecéze, ze které pochází). V r. 1956 bylo rozvázáno manželství dvou nepokřtěných, kdy ani jeden z nich nehodlal přijmout křest, strana

¹⁰⁹ Více viz např. M. GRAULICH, *Agli altri dico io – non il Signore, Dal privilegio paolino allo scioglimento del matrimonio in favorem fidei*, in DOSS J. P. (cur.), *Parola di Dio e legislazione ecclesiastica, (Questioni di diritto canonico, 3)*, Roma 2008, str. 123-128; U. NAVARRETE, *Favor fidei e salus animarum*, in *Ius Ecclesiae*, 27 (1980), str. 77; R. RUBIATMOKO, Competenza della Chiesa nello scioglimento del vincolo del matrimonio non sacramentale. Una ricerca sostanziale sullo scioglimento del vincolo matrimoniale, *Tesi Gregoriana, Roma 1998*, str. 157-170

¹¹⁰ Od tohoto okamžiku by se jednalo o manželství svátoštné a konzumované, a tedy absolutně nerozlučitelné.

¹¹¹ Srov. I. GORDON, *De processu ad obtinendam dissolutionem matrimonii non sacramentalis in favorem fidei*, in *Periodica*, 79 (1991), p. 580.

¹¹² Srov. L. SABBARESE, *Lo scioglimento dei matrimoni non sacramentali in favorem fidei*, Roma 2005, str. 25; P. MONETA, *Lo scioglimento del matrimonio in favore della fede in una recente istruzione della Santa Sede*, in *Il Diritto ecclesiastico*, 87 (1976), str. 233-234.

žadající však chtěla uzavřít manželství s katolickou stranou¹¹³.

Pavel VI uložil Kongregaci pro nauku víry - nástupkyni Svatého Oficia - aby prohloubila teologicky a prakticky otázku rozloučení nesvátostrných manželství. Studium problematiky probíhalo v letech 1968-1973 a jeho výsledkem bylo publikování nové instrukce dne 6. prosince 1973, která nesla název *Ut notum est*. Tato nová instrukce se skládala ze dvou částí: doktrinní a procedurální. Zachovává stejné podmínky pro platné udělení dispense, jako instrukce předchozí, a přidává ještě třetí: nežádá se konverze nekatolického (t.j. nepokřtěného nebo pokřtěného nekatolicky) žadatele, který chce uzavřít manželství s nekatolíkem, ke katolické víře; v tomto případě se dispens neuděluje *in favorem* žadatele, ale ve prospěch víry třetí osoby. Od nekatolického žadatele se žádají *cautiones*, t.j. prohlášení, že nebude bránit katolické straně v praktikování její víry a že děti eventuálně z jejich manželství vzešlé budou pokřtěny a vychovány v katolické víře¹¹⁴.

Podmínek k dovolenosti je v nové instrukci osm: žadatel a budoucí manžel nemají být viníky rozpadu manželství žadatele, je třeba vyslechnou nežádající stranu, žadatel se bude starat o katolickou výchovu dětí z prvního manželství; dále zajištění manžela a dětí z prvního manželství, praktikovaná víra budoucího manžela, morální jistota o křtu, jedná-li se o katechumena¹¹⁵.

Během pontifikátu Pia XII., Jana XXIII. a Pavla VI. byly dispense udělovány také katolíkům, kteří chtěli uzavřít manželství s rozvedenou nepokřtěnou osobou, aniž se vyžadoval křest této osoby. Tato praxe však byla v r. 1970 přerušena, pravděpodobně proto, že z teologického hlediska neviděla Kongregace pro nauku víry dostatečně odůvodněno udělení dispense pro druhé manželství, které by bylo uzavřeno opět s dispensí od manželské překážky *disparitas cultus*¹¹⁶. Ani tato instrukce nebyla publikována v *Acta Apostolicae Sedis*, ale zaslána všem místním ordinářům, z obavy, že by ve sdělovacích prostředcích mohla být prezentována jako rozvodová praxe církve¹¹⁷.

Téma rozvázání nesvátostrného manželství *in favorem fidei* bylo zařazeno do schématu pro revizi kodexu až do r. 1982. Bylo však nakonec rozhodnuto jako vhodnější toto téma do nového kodexu nazařadit. Po promulgaci nového Kodexu kanonického práva v r. 1983 proto stále zůstávají v platnosti předchozí normy z r. 1973 až do r. 2001, kdy byly nahrazeny novými normami s názvem *Normae de conficiendo processu pro solutione vinculi matrimonialis in favorem fidei*, a schválenými Janem Pavlem II. dne 16. února 2001. Kodex kánonů východních církví (CCEO) na rozdíl od latinského kodexu tuto materii zmiňuje v kán. 1384 a odkazuje v něm na speciální normy Svatého

¹¹³ Srov. A.R.A. MCCORMACK, *A Commentary on the Norms for Favor of the Faith*, in *The Jurist*, 65 (2005), str. 274-276.

¹¹⁴ Srov. P. MONETA, *Lo scioglimento del matrimonio*, str. 239-241.

¹¹⁵ Ohledně srovnání vydaných instrukcí viz GORDON, *De processu ad obtinendam dissolutionem matrimonii non sacramentalis in favorem fidei*, str.

524-526; K.M. AMBORSKI, *The development of the process for the dissolution of the matrimonial bond in favour of the faith*, *Excerpta ex Dissertatione ad Doctoratum in Iure Canonico*, Roma 2004, str. 83-87.

¹¹⁶ Srov. L. SABBARESE *Lo scioglimento dei matrimoni non sacramentali in favorem fidei*, str. 32.

¹¹⁷ Srov. E.L. BOLCHI, *Lo scioglimento del matrimonio non sacramentale in favorem fidei*, in *Quaderni di diritto ecclesiale*, 20 (2007), str. 304.

Stolce¹¹⁸. Nové normy se skládají z úvodu a dvou částí. Úvod je svým obsahem historicko-právní a zasazuje danou problematiku do doktrinního kontextu. Následují dvě kapitoly, z nichž první obsahuje základní normy, a druhá procesní normy. Jejich podrobný popis by vyžadoval samostatný článek, proto zde jen stručně uvedeme, že základní normy určují podmínky pro platné udělení dispenze a kompetentní osoby a orgány pro vedení procesu, procesní normy pak obsahují instrukce týkající se diecézní/eparchiální části procesu, při které se mají získat požadované údaje, dokumenty a důkazy. Po skončení diecézní části procesu jsou všechna akta zaslána Kongregaci pro nauku víry, která je po prozkoumání a případném doplnění doporučí či nedoporučí k předání Svatému otci. Velmi obtížné případy posoudí odborníci nebo kardinálové. Manželství je rozvázáno momentem rozhodnutí Svatého otce. Pokud Svatý otec žádanou milost dispenze udělí, zašle se o tom reskript biskupovi diecéze, který kauzu zaslal. Ten potom o dispenzi informuje žadatele i stranu nežádající (bývalého manžela). V tomto druhém případě je však necháno na posouzení biskupa, zda v mimořádném případě raději stranu nežádající neinformovat, např. pokud by to straně žádající způsobilo vážné potíže, nebo by tato informace mohla vyvolat nenávisť vůči církvi.

Podmínky k platnosti udělení dispenze jsou následující: musí se jednat o platné manželství, kdy v době jeho vzniku nebyl alespoň jeden z manželů pokřtěn. Pokud nepokřtěný manžel přijme křest, manželství poté nesmí být konzumováno.

K dovolenosti se vyžaduje nemožnost obnovit manželské soužití žadatele a to, aby žadatel ani budoucí manžel nezavinili hrubým způsobem rozpad manželství žadatele. Důvodem tohoto ustanovení je skutečnost, že rozloučení nesvátoctného manželství je milost, ne právo křesťana, a není vhodné udělení dispenze osobě, která způsobila morální škody druhému a pohoršení ve společenství věřících. Protože však křesťanství počítá s pokáním, je tato podmínka v jednotlivých odůvodněných případech dispensovatelná.

Dispens se nikdy neuděluje dvakrát: to se týká všech stran v procesu zúčastněných, t.j. žadatele, nežádající strany i budoucího manžela. Je tak brán ohled na důstojnost manželského svazku i na nebezpečí pohoršení. Dispens se neudělí také v případě, že z druhý sňatek musel být uzavřen opět s dispensí *disparitas cultus* (tj. v případě žadatele katolíka, který se chce vzít opět osobu nepokřtěnou).

Kolik se asi udělí dispensí ročně? Podle J. Kowala, který cituje neoficiální publikaci *Attività della Santa Sede*, bylo v r. 1999 uděleno 825 dispensí, v r. 2000 to bylo 818 dispensí, 775 v r. 2001 a 649 v r. 2002¹¹⁹.

Kromě běžných případů najdeme v praxi také některé případy neobvyklé. Stane se např., že žadatel chce uzavřít druhý sňatek s osobou jinou, než je ta, kvůli které žádal dispens. V takovém případě podle praxe Kongregace musí předložit Svatému otci novou žádost a informovat ho o důvodech, které ho k takovému rozhodnutí vedou. Je také třeba doplnit akta o informace týkající

¹¹⁸ Srov. L. SABBARESE *Lo scioglimento dei matrimoni non sacramentali in favorem fidei*, str. 33-36; E.L. BOLCHI, *Lo scioglimento del matrimonio non sacramentale in favorem fidei*, str. 301-304.

¹¹⁹ Srov. J. KOWAL, *Lo scioglimento del matrimonio in favorem fidei*, in P.A. BONNET – GULLO (curr.), *Diritto matrimoniale canonico, La forma, gli effetti, la separazione, la convalida*, (Studi giuridici, 63), Vol. III, Città del Vaticano 2005, str. 448.

se této další osoby, podle norem¹²⁰. Jestliže osoba, se kterou žadatel chce uzavřít druhý sňatek, zemře před obdržáním dispense, reskript je vrácen Kongregaci. Jestliže se pak žadatel bude chtít oženit, zašle se na Kongregaci nová žádost a doplňující informace o osobě budoucího manžela, které vyřadují normy¹²¹.

Při žádosti o dispens musí být uvedeno jméno budoucího manžela, protože jeho osoby se týkají informace nutné k platnému a dovolenému obdržení dispense. V praxi ale nalezneme i případy, kdy dispens byla udělena, aniž žadatel mínil uzavřít nový sňatek. V jiných případech ale taková žádost byla odmítnuta¹²².

Nalezneme také případy, kdy žadatel žádá o rozvázání nesvátostného manželství, protože chce vstoupit do institutu zasvěceného života nebo přijmout svátost svěcení. V r. 1982 papež Jan Pavel II. udělil dispens ženě, která chtěla vstoupit do řeholního institutu. Dnes se v takových případech žádá dispens od překážky platného manželství (ne rozvázání manželství) na Kongregaci pro Instituty zasvěceného života a Společnosti apoštolského života¹²³.

Raritou pak je neplatné udělení dispense. Stalo se tak v případě tzv.

Pinckneyville Privilege. Tribunál v Pinckneyville dovolil rozvedené ženě, o platnosti křtu jejího i manželova panovaly pochybnosti, uzavřít platné manželství s katolíkem na základě kán. 1127 předchozího Kodexu kanonického práva z r. 1917. Biskup této diecéze byl ovlivněn mylnými tezemi jistého otce Donovana ohledně platnosti křtu baptistů a ohledně užití zmíněného kánonu v případě křestanů nekatolíků. Kongregace potvrdila neplatnost tohoto sňatku, doporučila však nechat oba manžele *in bona fide*¹²⁴.

Zajímavý je také případ *sanatio in radice* udělené po rozloučení manželství. Žadatelka, sama nepokřtěná, žádala o dispens od manželství s mužem rovněž nepokřtěným. Provdala se znovu za pokřtěného nekatolíka a během manželství sama přijala křest v katolické církvi. Podle jejího biskupa zde byly naplněny podmínky pro aplikaci paulínského privilegia, její druhý manžel však nesouhlasil s konvalidací manželství kanonickou formou, protože považoval jejich manželství za platné. Žena proto obdržela od Svatého otce dispens od svého prvního manželství *in favorem fidei* spolu s dispensí od překážky *mixta religio* a obdržela zároveň i *sanatio in radice* svého druhého manželství¹²⁵.

Pro zajímavé případy nemusíme ale chodit jen do zahraničí. Také v našich diecézích se objevují ne zrovna věžné

¹²⁰ Srov. J.J. KENNEDY, *The Dissolution of Marriage in Favor of the Faith: New Norms invite a new Look at our Practice*, in *CLSA Proceedings* 67 (2005), str. 161; J. KOWAL, *Le Norme per lo scioglimento del matrimonio in favorem fidei - parte procedurale*, in *Periodica*, 93 (2004), str. 312-313.

¹²¹ Srov. *The Canon Law Digest*, IX (1983), str. 684; J. KOWAL, *Lo scioglimento del matrimonio in favorem fidei*, str. 457, pozn. 32.

¹²² Srov. *The Canon Law Digest*, VI (1994), str. 649; *The Canon Law Digest*, VIII (1978), str. 844-845.

¹²³ Srov. J. KOWAL, *Le Norme per lo scioglimento*, str. 312; A. RAVA, *L'ammisione di separati e di divorziati negli istituti religiosi*, in *Quaderni di diritto ecclesiale*, 18 (2005), str. 206-212.

¹²⁴ Název Pinckneyville je pseudonymem pro jednu americkou diecézi. Srov. J.H. PROVOST, *Some Approaches to the Application of Canon 1127*, in *The Jurist*, 40 (1980), str. 428-429; ARCHDIOCESE OF CHICAGO, *Privilege of the Faith. Leave the Parties in Good Faith*, in *The Jurist*, 28 (1968), str. 212-213; C.J. HETTINGER, *The Pinckneyville Privilege*, in *The Jurist*, 29 (1969), str. 86-87.

¹²⁵ Srov. *The Canon Law Digest*, X (1986), str. 185-187.

situace, jako bylo např. dvojité udělení dispenze v pražské arcidiecézi a v plzeňské a brněnské diecézi, které však nemusí být a při počtech pokřtěných a rozvedených v naší zemi raritou. V pražské arcidiecézi se jednalo o poměrně jednoduchý případ, kdy rozvedený konvertita chtěl uzavřít manželství s katoličkou. Během procesu se ukázalo, že i ona byla rozvedená a po rozvodu se nechala katolicky pokřtít. Připravovaly se tedy dva procesy, které byly do Říma odeslány současně a současně byly také kladně vyřízeny.

V plzeňské diecézi bylo třeba řešit případ, kdy žena - katolička, rozvedená po prvním manželství s nepokřtěným mužem, uzavřela manželství s nepokřtěným mužem, který patřil k jedné evangelické církvi, která však nekřtí děti. On sám v dospělosti křest nepřijal. I on měl za sebou manželství s nepokřtěnou ženou. Připravoval se tedy případ dvojí žádosti o dispens *in favorem fidei*. Problém nastal, když se v r. 2001 změnila norma ohledně udělení dispenze s tím, že se neudělí, pokud budoucí manželství by mělo být uzavřeno opět s dispensí *disparitas cultus*. Po různých komplikacích a také nedorozuměních ze strany obou žadatelů se vše nakonec vyřešilo tím, že manžel přijal křest v katolické církvi. Jeho první manželství bylo možno řešit udělením *privilegia paulina*, jeho manželka pak obdržela od svého prvního manželství dispens Svatého otce.

V brněnské diecézi žádali o dispens dva katolíci, kteří spolu uzavřeli jen civilní manželství, protože oba byli rozvedení. Jejich první manželství byla nesvátostná. Jejich případy byly projednávány a odeslány Svatému

stolci současně a současně také obdrželi žádanou dispens¹²⁶.

Lidský život přináší nespočet situací, jak jsme mohli nahlédnout na příkladech výše zmíněných manželských případů. Církev se je pokouší řešit v rámci kompetence dané jí jejím zakladatelem, naším Pánem Ježíšem Kristem. I když se objevují tu a tam ve světě hlasy, které volají po podobném řešení také v případech svátostných manželství, necítí se církev v této chvíli kompetentní k takovému kroku, jakým by bylo rozlučení svátostného konzumovaného manželství, které je exkluzivním obrazem vztahu Krista a jeho Snoubenky církve. Je třeba se modlit, aby utrpení křesťanů, nacházejících se i nevině v neregulární a neřešitelné manželské situaci, se setkalo s pochopením, milosrdenstvím a pomocí nás všech a aby Pán dal těm, kdo mají v církvi moc, pochopení a poznání svých úmyslů a cest pro ně.

¹²⁶ U tohoto případu bych chtěla ocenit precizní práci instruktora procesu, který z ne úplně jasných svědectví dokázal najít a uspořádat fakta, všechny nejasnosti řádně odůvodnit a osvětlit. Jeho zpráva může být příkladem práce instruktora v podobných procesech.